

VNIVERSITAT DE VALÈNCIA

Lliurament de la medalla de la
Universitat de València a Ernest Lluch i
Martín

Discurs del Sr. Francisco Tomás Vert

València, 21 de novembre de 2002

ACTE DE LLIURAMENT DE LA MEDALLA DE LA UNIVERSITAT DE VALÈNCIA AL PROF. DR. ERNEST LLUCH

Honorable Senyora Alicia de Miguel, Consellera Portaveu del Govern de la Generalitat Valenciana,
Senyora Montserrat Lamarca,
Professora Rosa Lluch i Bramón,
Professor Dr. Salvador Almenar Palau,
Familiars del Professor Ernest Lluch
Excel·lentíssimes i Il·lustríssimes autoritats,
Senyores i Senyors Claustals,
Amigues i amics.

En la dolorosa absència del guardonat, la Universitat de València li concedeix la seua Medalla al Catedràtic d'Història de les Doctrines Econòmiques de la Universitat de Barcelona Ernest Lluch pels quantiosos mèrits contrets que varen posar als valencians, en general, i a aquesta Universitat de València, en particular, en una situació de deute cert envers aquest insigne professor.

Aquesta Medalla ve a respondre als mèrits del professor Lluch com a acadèmic i com a ciutadà. Un deute reconegut ja en el mateix acte de comiat que li va retre la nostra Universitat, en aquest mateix Paranimf, el 23 de novembre de 2000, dos dies després de la seua mort de mans de la barbàrie terrorista i en tants altres actes que la societat valenciana li ha anat dedicant al llarg d'aquests dos anys.

Com ja s'ha dit en aquest acte, el curs 1970-71, als 33 anys, Ernest Lluch fixa la seua residència a la ciutat de València, procedent de la Universitat de Barcelona, on havia estat foragitat per motius polítics. Aquell curs s'incorpora al claustre de la Facultat d'Econòmiques de València. Açí restarà pràcticament tota la dècada dels setanta. Malgrat tot, difícilment pot qualificar-se de "forçada" l'estada a València, perquè Lluch, professor i ciutadà, es va arrelar, com pocs, a un País Valencià els batecs del qual els va fer seus des del primer moment i al que es sentirà lligat per sempre més.

Però sabem que els seus contactes valencians havien estat intensos des de feia anys perquè havia assumit la direcció i coordinació d'una obra que marcaria l'inici de l'anàlisi sistemàtica i moderna de l'economia valenciana, *l'Estructura Econòmica del País Valencià* (1970), per encàrrec de Vicent Ventura i Joan Fuster, entre d'altres.

En arribar a València, Lluch s'implicà, de seguida, en els moviments cívics i polítics valencians per la recuperació de la democràcia, la identitat i l'autogovern. Una implicació que el porta a ser un dels principals protagonistes de la convergència de la socialdemocràcia valencianista en el PSPV i, també, a ser detingut, al 1975, com un d' "Els 10 d'Alaquàs", acusat per la policia del delictes de *"luchar por el autogobierno del País Valenciano cuando se consiga la ruptura democrática"*.

Com Rector d'aquesta Universitat, m'agradaria destacar, però, que en l'àmbit acadèmic, la seua estada a la nostra Universitat, com recorden els seus companys i deixebles de l'època, suposa un extraordinari catalitzador dels esforços per dotar a la docència i la recerca econòmica d'un nivell alt, comparable al dels altres centres amb més tradició acadèmica.

Perquè llavors la facultat acabava de nàixer. Particularment important i necessari era la creació d'una atmosfera que propiciara el gust per l'exigència i el rigor professionals, aspecte en el que l'Ernest va jugar un paper capital. De fet, l'actual prestigi de la *Facultat d'Economia* de València es deu en bona part a aquest tarannà d'exigència docent i de rigor en la recerca que ell va imbuir a estudiants i joves professors que, actualment, conformen els sectors seniors de les facultats valencianes, els quals han anat projectant-lo en promocions i generacions subsegüents.

La comunitat universitària i els ciutadans han d'apreciar, doncs, la importància del magisteri de Lluch com a impulsor decisiu de la modernització dels estudis d'economia i altres ciències socials a la Universitat de València, amb una influència amplificada, a més a més, a la resta de les universitats de la Comunitat Valenciana.

Com a professor, Lluch va ser un impacte intel·lectual inoblidable per a centenars d'estudiants que avui estan exercint a les empreses i a l'administració dintre i fora del País. Però, el que és més important, els seus estudiants, a més d'economia, havien après a pensar, tal i com el professor Salvador Almenar ja ens va advertir en l'acte de comiat en aquest Paranimf ara fa dos anys (i ha insistit en l'acte d'avui).

I aquest "Atrevir-se a pensar", la màxima kantiana "Sapere aude!", va ser el títol sota el qual li vàrem retre un homenatge simultani les universitats de Barcelona, del País Basc, de Saragossa i de València, ara fa un any, quan es va complir el primer aniversari del seu assassinat infame. Un homenatge que va tindre per protagonista al mateix Lluch per boca d'alguns dels seus autors més estimats i del seus propis textos, tal com, ara mateix, hem tornat a sentir el seu pensament en la veu de la seua filla, la professora Rosa Lluch.

Pensar, sí. Pensar. Aquesta era la principal missió que John Stuart Mili assignava a la universitat, formar éssers humans capaços i cultes. El professor Ernest Lluch va dedicar a la docència al mateix temps una preparació minuciosa i les més refinades arts de la seducció intel·lectual per aconseguir atraure l'interès inclòs l'entusiasme dels alumnes per debatre els problemes teòrics, històrics, econòmics i socials. Sens dubte - i en això convenim molts-, com a professor, Ernest Lluch va aconseguir un èxit continuat.

En evocar la seua figura entre molts dels estudiants d'aquells anys, tots coincideixen en palesar la importància del nostre homenatge d'avui en el treball de formar, ensenyar i consolidar una nova generació de professors d'economia en aquella jove facultat dels anys setanta. És a dir, el que va fer el professor Lluch va ser intentar crear -amb totes les limitacions de la universitat de l'època i del règim polític- un microclima autènticament universitari i, per tant, universal, entre nosaltres. Des del País Valencià, però universal.

El professor Lluch els va ensenyar a fondre en el treball acadèmic els nous resultats de la teoria econòmica, la història i l'anàlisi social que estaven a les principals revistes científiques. En general, Lluch actuava, doncs, -tal i com va expressar sense embuts el professor Vicent Soler en l'acte de comiat que ja hem esmentat- com un incitador al pensament i la reflexió, com un revulsiu intel.lectual, tot gaudint de promoure el debat i la controvèrsia. Pocs quedaven indiferents davant seu. Era polèmic de mena i no s'estava de dir la seua on calguera. En tot cas, va fer solc en el camp de la societat, però també -i sobretot- en el de la universitat valenciana.

Però, cal remarcar que el professor Lluch no restringia els seus esforços per animar la modernitat de l'anàlisi econòmica i el seu ressò social a la vida acadèmica. Ell fou impulsor, per exemple, el 1976, de la renovació de la bicentenària *Reial Societat Econòmica d'Amics del País (RSEAP)* de València amb Joaquim Maldonado, Pascual Carrión i Manuel Sanchis Guarner. O soci d'una empresa de serveis especialitzada en estudis econòmics, el *Gabinet Sigma*, que resultava un tipus d'empresa inèdita a la València d'aleshores. Una empresa en la que col·laborarà de manera decidida amb Vicent Ventura, un altre important ciutadà valencià al qual se li va concedir en el seu dia també la Medalla d'aquesta universitat. O formant part del Consell de Redacció d'una obra col·lectiva important com fou la *Gran Enciclopèdia de la Regió Valenciana*.

Pel que fa a la seua abultada i rigurosa producció literària, és important destacar les publicacions relacionades amb la societat i l'economia valencianes. Començant per la ja esmentada *Estructura Econòmica del País Valencià* (1970), obra col·lectiva de la que fou director, la qual suposa -insisteix- entrar el coneixement de l'economia valenciana en el llenguatge i les descripcions dels professionals de l'economia. Però, és *La Via Valenciana* el llibre que significa un salt qualitatiu decisiu en la mida que planteja les primeres reflexions teòriques sobre allò descrit en el llibre anterior. La importància del mateix rau tant en la contribució que suposa al coneixement de l'economia i la societat valencianes com en l'oportunitat de la seua publicació.

Un llibre que assumeix, alhora, la densa relació interactiva entre l'autor i els seus col·legues i deixebles, molts ací presents com a membres del nostre claustre de professors. Una relació que propicia nous passos endavant en la qualificació dels coneixements sobre l'economia valenciana. Un llibre en el que el lector gaudeix de nombroses suggerències reflexives i de recerca, algunes de les quals sonen a increïblement actuals. Començant pel títol, *La Via Valenciana* que ha fet fortuna en suggerir que cada país, cada poble, fa el seu propi camí en la Història i nosaltres, els valencians no en som una excepció.

Aquest llibre demostra ben a les clares el tarannà del Lluch acadèmic, que en definitiva és del Lluch ciutadà. Perquè, va saber iniciar el camí de la discrepància respectuosa i, fins i tot, cordial amb un altra persona de dimensió històrica per als valencians, Joan Fuster. Va saber exemplaritzar que la discrepància no ha de comportar necessàriament la demonització de l'altre.

Recordem que eren els anys setanta i ell forjava uns estudiosos de l'economia en la Facultat de València amb vocació de cremar etapes de rigor i modernitat. Eren anys tempestuosos per a l'acadèmia però també per a la societat. Tanmateix, Lluch no va dubtar ni un moment en que calia emprendre l'anàlisi rigorosa de l'economia valenciana, perquè aqueixa era, entre altres, la seua obligació professional com a professor d'aquesta Universitat, malgrat totes les tempestes que ens envoltaven. Tot plegat, Lluch contribueix decisivament a fixar un nou paradigma pel qual l'ampli teixit de *pimes* (petites i mitjanes empreses) industrials són les protagonistes del creixement i canvis a l'economia valenciana, un poc a la manera del que havia passat abans en algunes regions del nord d'Itàlia.

Aquesta alternativa permetrà confeccionar en la pròpia Universitat unes grans línies de política industrial que de la mà de deixebles d'Ernest Lluch van tindre una important influència en les actuacions dels primers governs de la Generalitat Valenciana. I és que no és pot oblidar, en qualsevol cas, la influència del pensament del professor en la política valenciana i espanyola, perquè en Lluch retrobem la més alta concepció de la política: la política com a pensament per a l'acció, al servei dels ciutadans. Només el seu impuls com a ministre de la Llei que va significar la universalització de la sanitat a Espanya, ja ens ho diu tot. Però, sens dubte, la seua rica activitat política mereix d'altres homenatges més enllà d'aquest acte estrictament acadèmic.

Perquè per a finalitzar vull tornar, altra vegada, al Lluch, que va viure entre nosaltres aquells anys, i com consolidà una manera de fer i de treballar realment oxigenant en l'ambient intel·lectual de l'època. I com aquest tarannà tan constructiu i poc arrogant, el mantingué fins a la fi dels seus dies, com ho demostra el titular del seu últim article en vida -per cert curiosament sobre tema valencià- de manera inequívoca, "*També ens equivoquem*" (publicat al diari *El País*, el 23 de novembre de 2000), on incloïa les darreres seqüeles del debat amb Fuster.

Aquesta és un altra de les grans lliçons universitàries de l'Ernest Lluch i de la que els valencians ens hem ben beneficiat. Contra un suposat dogma, no un altre dogma, sinó la discussió enriquidora i el debat sense prejudicis. Com plantejava, en els seus darrers articles, la revisió del XVIII valencià i la seua valoració de l'austracisme, com a testimoni no només de les inlemències històriques dels valencians abans de la contemporaneïtat sinó també del reclam d'una altra idea d'Espanya, l'Espanya de la pluralitat nacional, on els valencians tindríem una cabuda ben còmoda.

Per tot això, per tot el que el professor Ernest Lluch va contribuir a la consolidació acadèmica dels estudis d'economia a aquesta Universitat, per les dosis extraordinàries d'impuls de l'excel·lència en la recerca i la docència en la nostra i en altres universitats, per tot el que ens va descobrir de la nostra realitat econòmica i social, per la seua generositat cívica, per seu transcendental paper com a reformador de la sanitat, per la seua valencianitat militant, pel seu admirable esperit de tolerància i voluntat de diàleg -que amb tota seguretat li va costar la vida- i per tota la saviesa i companyonia que va saber transmetre a deixebles i companys, aquesta Universitat li concedeix la seua màxima distinció tot reconeixent que la seua petjada entre nosaltres serà inesborrable.